

کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت

مترجمان: حسین کاویار^۱

نسرتین ساکتی^۲

اشاره مترجمان

مجمع عمومی سازمان ملل در ۱۳ دسامبر ۲۰۰۶، کنوانسیون حقوق معلولان و یک پروتکل اختیاری مربوط به آن را تصویب کرد. بی‌تردید محور اصلی این پیمان‌نامه قطعنامه ۴۸/۹۶ مصوب ۲۰ دسامبر ۱۹۹۳ مجمع عمومی است که در دو بخش و دوازده فصل تنظیم و عنوان «قواعد استاندارد بر پایه برابری فرصت‌ها برای افراد دارای معلولیت» بر آن نهاده شده بود. این اولین کنوانسیون سازمان ملل در هزاره سوم و قرن بیست‌ویکم است. در کنوانسیون‌های قبلی تنها در یک ماده (ماده ۲۳ کنوانسیون حقوق کودک) به معلولان اشاره شده بود. در حالی که اینک یک کنوانسیون به‌تنهایی به این موضوع اختصاص داده شده است. این اولین کنوانسیونی است که در تاریخ سازمان ملل، در اولین روز گشوده‌شدن

۱. کارشناس ارشد حقوق خصوصی و عضو هیئت تحریریه ماهنامه «کانون».

۲. کارشناس علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش کودکان استثنایی دانشگاه اصفهان.

برای امضا، ۸۱ کشور و اتحادیه اروپا آن را امضا کردند و ۴۴ کشور نیز پروتکل اختیاری آن را امضا کردند. تا پایان دسامبر ۲۰۰۷ جمعاً ۱۲۰ کشور کنوانسیون و ۶۷ کشور نیز پروتکل اختیاری آن را امضا کردند.

به نظر می‌رسد جامعه جهانی در آغاز قرن بیست و یکم بیش از گذشته به موضوع حضور جمعیت ۶۵۰ میلیونی معلولان می‌اندیشد و تنها راه ایفای حقوق این بزرگ‌ترین گروه اقلیت همه جوامع را اجرای کنوانسیون جهانی دانسته است تا همگان با رعایت آن برای حضور بیشتر معلولان در صحنه‌های جوامع و ایفای نقش در توسعه اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی کشور خود گام بردارند. هنوز افراد معلول در جوامع از وجود برچسب‌های مختلف و نابرابری در رسیدن به فرصت‌ها رنج می‌برند و این نه تنها در فرصت‌های اقتصادی که در فرصت‌های آموزشی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی نیز وجود دارد. هنوز هم نگاه ترحم‌آمیز و صدقه‌ای بر نهادهای خدمت‌رسان به معلولان حاکم است و بزرگ‌ترین نیاز جامعه معلولان به رسمیت شناخته شدن آنان به عنوان شهروندانی (درجه یک) است تا از همه آن حقوقی که سایرین در جامعه، بهره می‌برند، برخوردار شوند. این امر بر لزوم تغییر نگرش مردم و دست‌اندرکاران امور مختلف جامعه در مورد افراد معلول، بار دیگر، تأکید می‌کند. این را شاید بتوان روح حاکم بر کنوانسیون دانست. در سایه اجرای این کنوانسیون امید می‌رود تا با تضمین‌های ملی و بین‌المللی راه برای ایفای نقش مثبت، سازنده و شهروندی کامل از سوی معلولان در جوامع فراهم شود و محرومیت‌های این قشر با سرعت بیشتری کاهش یابد. به منظور تبیین اهمیت موضوع، ترجمه کنوانسیون در ادامه خواهد آمد.

مقدمه

دولت‌های عضو کنوانسیون حاضر؛
 الف) با یادآوری اصول اعلام‌شده در منشور سازمان ملل متحد که منزلت و ارزش ذاتی و حقوق برابر و لاینفک همه اعضای خانواده بشری را به‌عنوان بنیان آزادی، عدالت و صلح در جهان به رسمیت می‌شناسد،

ب) با شناسایی این‌که سازمان ملل در اعلامیه جهانی حقوق بشر و میثاق‌های بین‌المللی حقوق بشر اعلام و موافقت نموده است که همگان بدون هر گونه تمایزی، از تمامی حقوق و آزادی‌های مندرج در اسناد مذکور، برخوردار می‌باشند،

پ) با تأکید مجدد بر جهان‌شمولی، عدم انفکاک، وابستگی متقابل و ارتباط فی‌مابین تمامی حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین و نیاز افراد دارای معلولیت به بهره‌مندی کامل آن‌ها بدون تبعیض تضمین گردد،

ت) با یادآوری میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی، کنوانسیون بین‌المللی حذف تمامی اشکال تبعیض نژادی، کنوانسیون رفع کلیه اشکال تبعیض نسبت به زنان، کنوانسیون منع شکنجه و سایر مجازات‌ها یا رفتارهای تحقیرآمیز غیرانسانی و ظالمانه، کنوانسیون حقوق کودک و کنوانسیون بین‌المللی حمایت از حقوق تمامی کارگران مهاجر و اعضای خانواده‌های آنان،

ث) با اذعان به این‌که معلولیت مفهومی تحول‌پذیر بوده و این‌که معلولیت منتج از تعامل افراد دارای نقص و موانع محیطی است که مشارکت کامل و مؤثر آنان در حالت برابر با سایرین در جامعه را مانع می‌گردد،

ج) با اذعان به اهمیت اصول و خط‌مشی‌های مندرج در برنامه جهانی اقدام در مورد افراد معلول و در قواعد استاندارد در خصوص یکسان‌سازی فرصت‌ها برای افراد دارای معلولیت در تأثیرگذاری بر ارتقا، تنظیم و ارزیابی سیاست‌ها، طرح‌ها، برنامه‌ها و اقدامات در سطوح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی به‌منظور آن‌که فرصت‌ها برای افراد دارای معلولیت، بیشتر یکسان گردد،

چ) با تأکید بر اهمیت جریان‌سازی موضوع معلولیت به‌عنوان جزو جدایی‌ناپذیر راهبردهای مرتبط با توسعه پایدار،

ح) با اذعان به این‌که تبعیض علیه هر فرد بر مبنای [به دلیل] معلولیت، تخطی از منزلت و ارزش ذاتی هر فرد انسانی است،

- خ) با اذعان بیشتر بر تنوع بین افراد دارای معلولیت،
- د) با اذعان به نیاز به منظور ارتقا و حمایت از حقوق بشر تمامی افراد دارای معلولیت شامل آنانی که نیازمند حمایت شدیدتری می‌باشند،
- ذ) با نگرانی از این که به‌رغم وجود این‌گونه اسناد و تعهدات، افراد دارای معلولیت کماکان با موانعی در مشارکت به‌عنوان عضو برابر جامعه و همچنین نقض حقوق بشری آنان در تمامی نقاط جهان مواجه می‌باشند،
- ر) با اذعان بر اهمیت همکاری‌های بین‌المللی برای بهبود شرایط زندگی افراد دارای معلولیت در تمامی کشورها به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه،
- ز) با اذعان به مشارکت‌های ارزشمند بالفعل و بالقوه افراد دارای معلولیت در مورد رفاه کلی و تنوع جوامعشان و این که ارتقای بهره‌مندی کامل افراد دارای معلولیت در مورد حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین و این که مشارکت کامل افراد دارای معلولیت منتج به گسترش حس تعلق و پیشرفت‌های مهم در توسعه اقتصادی، اجتماعی و انسانی جامعه و فقر زدایی می‌گردد،
- ژ) با اذعان به این که برای افراد دارای معلولیت، استقلال فردی و عدم وابستگی شامل آزادی انتخاب، مهم می‌باشد،
- س) با در نظر گرفتن این که افراد دارای معلولیت بایستی این فرصت را داشته باشند که فعالانه در روند تصمیم‌گیری‌ها در مورد سیاست‌ها و برنامه‌ها شامل مواردی که مستقیماً به آن‌ها مربوطه می‌شوند، دخالت نمایند،
- ش) با ابراز نگرانی از وضعیت دشواری که افراد دارای معلولیت که دچار چند نوع و یا اشکال تشدید یافته تبعیض به‌واسطه نژاد، رنگ، جنسیت، زبان، مذهب، عقاید سیاسی و یا دیگر عقاید، و یا [عقاید دارای] منشأ ملی، قومی، بومی و یا اجتماعی، دارایی، تولد، سن و یا سایر خصوصیات با آنان مواجه می‌گردند،
- ص) با اذعان به این که زنان و دختران دارای معلولیت غالباً در معرض خطر بیشتری

هم در درون و هم در بیرون خانه می‌باشند و مورد خشونت، آسیب یا سوءاستفاده، غفلت یا برخوردهای ناآگاهانه، سوءرفتار و یا استثمار واقع می‌گردند،

ض) با اذعان به این که کودکان دارای معلولیت بایستی از بهره‌مندی کامل از حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین بر مبنای برابر با سایر کودکان برخوردار گردند، با یادآوری تعهدات دولت‌های عضو در مورد کنوانسیون حقوق کودک،

ط) با تأکید بر گنجاندن دیدگاه‌های جنسیتی در تمامی تلاش‌ها در جهت ارتقای بهره‌مندی کامل از حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین توسط افراد دارای معلولیت،

ظ) با تأکید بر این حقیقت که اکثر افراد دارای معلولیت در شرایط فقر زندگی می‌نمایند و در این ارتباط، نیاز اساسی برای بررسی پیامد منفی فقر بر افراد دارای معلولیت را تصدیق می‌نماید،

ع) با در نظر داشتن این که شرایط صلح و امنیت بر مبنای احترام کامل برای اهداف و اصول مندرج در منشور ملل متحد و رعایت اسناد حقوق بشری نافذ جهت حمایت کامل از افراد دارای معلولیت به‌ویژه در منازعات مسلحانه و اشغال بیگانگان ضروری می‌باشد،

غ) اذعان به اهمیت دسترسی به محیط فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و فیزیکی و به بهداشت و آموزش و به اطلاعات و ارتباطات در جهت توانمند ساختن افراد دارای معلولیت در بهره‌مندی کامل از تمامی حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین،

ف) وقوف به این که فرد نسبت به سایر افراد و جامعه‌ای که به آن تعلق دارد، دارای وظایفی می‌باشد و در جهت ارتقا و رعایت حقوق به‌رسمیت شناخته‌شده در منشور حقوق بشر مسئول است [که] تلاش نماید،

ق) با اعتقاد به این که خانواده واحد بنیادین و طبیعی در جامعه است و از حمایت جامعه و دولت برخوردار می‌باشد و این که به‌منظور آن که خانواده‌ها در جهت مشارکت برای بهره‌مندی کامل و یکسان ویژه افراد دارای معلولیت توانمند گردند، بایستی افراد دارای معلولیت و اعضای خانواده آن‌ها از حمایت‌ها و مساعدت‌های لازم برخوردار گردند،

ک) با اعتقاد به این که کنوانسیون بین‌المللی، بی نقص و جامع در جهت ارتقا و حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت، سهم عمده‌ای در جبران کمبودهای شگرف اجتماعی افراد دارای معلولیت و ارتقای مشارکت آن‌ها در عرصه‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و مدنی با فرصت‌های برابر در کشورهای در حال توسعه و توسعه‌یافته ایفا می‌نماید،

به شرح زیر توافق نموده‌اند:

ماده یک

هدف

هدف کنوانسیون حاضر، ارتقا، حمایت و تضمین برخوردارگی برابر و کامل افراد دارای معلولیت از کلیه حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین و ارتقای احترام نسبت به منزلت ذاتی آن‌ها می‌باشد.

افراد دارای معلولیت شامل کسانی می‌شوند که دارای نواقص طولانی‌مدت فیزیکی (جسمی)، ذهنی، فکری و یا حسی می‌باشند که در تعامل با موانع گوناگون امکان دارد مشارکت کامل و مؤثر آنان در شرایط برابر با دیگران در جامعه متوقف گردد.

ماده ۲

تعاریف

در کنوانسیون حاضر:

«ارتباطات» شامل زبان، نمایش متن، خط بریل، ارتباطات حسی، چاپ درشت، روش‌های چند رسانه‌ای قابل دسترس و همچنین روش‌ها و اشکال ارتباطاتی کتبی، شفاهی، زبان ساده، انسان‌خوان و روش‌های تقویت‌کننده و جایگزین، شیوه‌ها و اشکال ارتباطات شامل فناوری اطلاعات و ارتباطات قابل دسترس می‌گردد؛

«زبان» شامل زبان‌های گفتاری و ایما و اشاره و سایر اشکال زبان‌های غیرکلامی می‌گردد؛

«تبعیض بر پایه معلولیت» به معنای هرگونه تمایز، استتنا و یا محدودیت بر پایه

معلولیت است که هدف و تأثیر آن ناتوانی و یا نفی شناسایی، بهره‌مندی یا اعمال کلیه حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین بر مبنای برابر با دیگران در زمینه‌های مدنی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و یا هر زمینه دیگری می‌باشد. همچنین در برگیرنده تمامی اشکال تبعیض از جمله نفی انطباق منطقی نیز می‌گردد.

«انطباق منطقی» به معنای تطابق (ها) و تغییرات مقتضی و ضروری است که فشار بی‌مورد و نامتناسبی را تحمیل ننماید و جایی که در مورد خاصی نیاز می‌باشد، بهره‌مندی و اعمال کلیه حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین توسط افراد دارای معلولیت در شرایط برابر با سایرین را تضمین نماید.

«طراحی جهانی» به معنای طراحی تولیدات، محیط‌ها، برنامه‌ها و خدماتی است که تا سرحد امکان، جهت تمامی افراد، بدون نیاز به تطبیق یا طراحی ویژه قابل استفاده باشد. نبایستی «طراحی جهانی» وسایل امدادی که برای گروه‌های خاصی از افراد دارای معلولیت [است]، آنان را آنجا که این گونه وسایل مورد نیاز است، محروم سازد.

ماده ۳

اصول کلی

اصول کنوانسیون حاضر عبارتند از:

- الف) احترام به منزلت ذاتی، خودمختاری فردی شامل آزادی انتخاب و استقلال افراد؛
- ب) عدم تبعیض؛
- پ) مشارکت کامل و مؤثر و ورود در جامعه؛
- ت) احترام به تفاوت‌ها و پذیرش افراد دارای معلولیت به عنوان بخشی از تنوع انسانی و بشریت؛
- ث) برابری فرصت‌ها؛
- ج) دسترسی؛
- چ) برابری بین زن و مرد

ح) احترام به ظرفیت‌های قابل تحول کودکان دارای معلولیت و احترام به حقوق کودکان دارای معلولیت در جهت حفظ هویتشان.

ماده ۴

تعهدات کلی

۱. دولت‌های عضو متعهد می‌گردند تحقق کلیه حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین برای تمامی افراد دارای معلولیت را بدون هر گونه تبعیض بر مبنای معلولیت تضمین و ارتقا دهند. بدین منظور، دولت‌های عضو متعهد می‌گردند:

الف) تمامی تدابیر قانونی، اداری و سایر تدابیر را در جهت اجرای حقوق به رسمیت شناخته شده در کنوانسیون حاضر را اتخاذ نمایند.

ب) تمامی تدابیر مقتضی از جمله قانون گذاری، به منظور تغییر و یا الغای قوانین موجود، مقررات، آداب و رسوم و اعمالی را که موجب ایجاد تبعیض علیه افراد دارای معلولیت می‌شود، اتخاذ نمایند؛

پ) حمایت و ارتقای حقوق بشری افراد دارای معلولیت را در تمامی سیاست‌ها و برنامه‌ها مدنظر قرار دهند.

ت) از اعمال هر گونه اقدام و یا روشی که مغایر با کنوانسیون حاضر می‌باشد، خودداری شود و اطمینان حاصل گردد که مقامات و نهادهای دولتی مطابق کنوانسیون حاضر عمل می‌نمایند.

ث) تمامی تدابیر لازم جهت حذف تبعیض مبتنی بر معلولیت توسط هر فرد، سازمان یا تشکیلات شخصی را به کار گیرد.

ج) پژوهش و توسعه کالاها، خدمات، تجهیزات و کالاهای منطبق با طراحی جهانی مطابق با اصل ۲ کنوانسیون حاضر را انجام و یا ارتقا بخشد؛ به نوعی که نیازمند کمترین سازگاری و هزینه در تأمین نیازهای ویژه افراد دارای معلولیت باشد، دسترسی و بهره‌مندی از آنان را ارتقا بخشیده و طراحی جهانی را در توسعه استانداردها و دستورالعمل‌ها ارتقا بخشد.

چ) پژوهش و توسعه را انجام یا ارتقا بخشیده و دسترسی و استفاده از فناوری‌های جدید شامل فناوری اطلاعات و ارتباطات، کمک‌های ترددی، وسایل و فناوری‌های امدادی جهت افراد دارای معلولیت با لحاظ اولویت به فناوری‌های با هزینه مناسب را ارتقا بخشد.

ح) اطلاعات قابل دسترس در مورد کمک‌های ترددی، وسایل و فناوری‌های امدادی شامل فناوری‌های نوین و سایر اشکال امدادی، خدمات و امکانات حمایتی را جهت افراد دارای معلولیت، تأمین نماید.

خ) آموزش کارکنان و متخصصانی را که با افراد دارای معلولیت در زمینه حقوق به‌رسمیت شناخته‌شده در این کنوانسیون در تعامل می‌باشند، به‌منظور ارائه خدمات و کمک‌های تضمین‌شده توسط حقوق مذکور، ارتقا بخشد.

۲. هر یک از دولت‌های عضو با توجه به حقوق فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی متعهد می‌گردد تدابیری با بالاترین حد منابع موجود و آنجا که نیاز است در چارچوب همکاری‌های بین‌المللی، با نیت حصول تصاعدی تحقق کامل حقوق مذکور بدون پیش‌داوری نسبت به تعهدات مندرج در کنوانسیون حاضر را که بلافاصله بر اساس حقوق بین‌الملل قابل اجرا می‌باشند، اتخاذ نماید.

۳. در جهت اجرای کنوانسیون حاضر در توسعه و اجرای سیاست‌ها و قوانین و سایر روندهای تصمیم‌گیری مربوط به افراد دارای معلولیت، دولت‌های عضو از نزدیک با افراد دارای معلولیت و کودکان دارای معلولیت از طریق سازمان‌هایی که نمایندگی آن‌ها را به‌عهده دارند مشورت نموده و آن‌ها را به‌طور فعال به کار گیرند.

۴. هیچ مطلبی در کنوانسیون حاضر بر مفادی که موجب تحقق حقوق افراد دارای معلولیت در قانون دولت عضو و یا حقوق بین‌الملل که در آن کشور اجرا می‌گردد، تأثیری نخواهد داشت. هیچ‌گونه محدودیت و یا فسخ در مورد حقوق بشر و آزادی‌های بنیادینی که توسط دولت عضو به‌رسمیت شناخته شده و یا موجود می‌باشد نسبت به کنوانسیون حاضر، به‌موجب قانون، کنوانسیون‌ها، مقررات یا رسوم به بهانه این که کنوانسیون حاضر آن دسته

از حقوق و آزادی‌ها را به رسمیت نمی‌شناسد و یا آن‌ها را با درجه اهمیت کمتری به رسمیت می‌شناسد، اعمال نمی‌گردد.

۵. مفاد کنوانسیون حاضر به تمامی مناطق دولت‌های فدرال بدون هیچ‌گونه محدودیت و استثنایی گسترش می‌یابد.

ماده ۵

برابری و عدم تبعیض

۱. دولت‌های عضو تمامی افراد را در برابر قانون مساوی دانسته و بدون هیچ‌گونه تبعیضی از حمایت برابر و منافع برابر قانونی برخوردار می‌باشند.

۲. دولت‌های عضو تمامی تبعیض‌های منبعث از معلولیت را ممنوع نموده و جهت افراد دارای معلولیت برابری و حمایت حقوقی مؤثر نسبت به تبعیض در تمامی زمینه‌ها را تضمین می‌نمایند.

۳. به منظور ارتقای برابری و رفع تبعیض، دولت‌های عضو، اقدامات مناسبی را جهت تضمین انطباق منطقی اتخاذ می‌نمایند.

۴. تدابیر ویژه‌ای که برای تسریع یا دستیابی به برابری عملی افراد دارای معلولیت ضروری است، بر اساس کنوانسیون حاضر تبعیض تلقی نمی‌گردد.

ماده ۶

زنان دارای معلولیت

۱. دولت‌های عضو اذعان می‌دارند که زنان و دختران دارای معلولیت دچار تبعیض‌های چندگانه می‌باشند و در این ارتباط تدابیری را جهت تضمین بهره‌مندی برابر و کامل آن‌ها در مورد تمامی حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین اتخاذ می‌نمایند.

۲. دولت‌های عضو تمامی تدابیر مناسب را جهت تضمین توسعه کامل، پیشرفت و توانمندسازی زنان به منظور تضمین برخوردارانی آنان از بهره‌مندی و اعمال حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین مندرج در کنوانسیون حاضر اتخاذ می‌نمایند.

ماده ۷**کودکان دارای معلولیت**

۱. دولت‌های عضو تدابیر لازم را جهت اطمینان از این که کودکان دارای معلولیت از تمامی حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین بر مبنای برابر با سایر کودکان بهره‌مند می‌باشند، اتخاذ می‌نمایند.

۲. در تمامی اقدام‌های مربوط به کودکان دارای معلولیت، عالی‌ترین منافع کودک در اولویت نخست خواهد بود.

۳. دولت‌های عضو، تضمین می‌نمایند که کودکان دارای معلولیت از حق بیان آزادانه نظرات خود در تمامی امور تأثیرگذار بر آن‌ها برخوردار می‌باشند. نظرات آنان بر اساس سن و بلوغ و بر مبنای برابر با سایر کودکان از سنجش مناسب برخوردار می‌گردد و در تحقق حقوق آن‌ها کمک‌های متناسب با سن و ناتوانی ارائه می‌گردد.

ماده ۸**آگاه‌سازی**

۱. دولت‌های عضو متعهد می‌گردند تدابیر فوری، مؤثر و مناسب را اتخاذ نمایند:

الف) [سطح] آگاهی در تمامی جامعه را از جمله در سطح خانواده در مورد افراد دارای معلولیت ارتقا داده و احترام و منزلت افراد دارای معلولیت را پرورش دهند؛
ب) با اقدامات کلیشه‌ای، جانبدارانه و مضر مرتبط با افراد دارای معلولیت از جمله آن دسته از مواردی که بر مبنای جنسیت و سن می‌باشد، در تمامی حوزه‌های زندگی مبارزه نمایند؛

پ) آگاهی در مورد ظرفیت‌ها و مشارکت افراد دارای معلولیت را ارتقاء بخشند؛

۲. تدابیر نیل به این هدف عبارتند از:

الف) آغاز و حفظ جریان آگاه‌سازی عمومی مؤثر، طراحی شده جهت:

(i) تقویت پذیرش حقوق افراد دارای معلولیت؛

(ii) ارتقای ادراک مثبت و آگاهی‌های اجتماعی بیشتر نسبت به افراد دارای معلولیت؛

(iii) ارتقای شناسایی مهارت‌ها، شایستگی‌ها و توانایی‌های افراد دارای معلولیت و

مشارکت آنان در محیط کار و بازار کار.

ب) پرورش نگرش احترام به افراد دارای معلولیت در تمامی سطوح نظام آموزشی از جمله تمامی کودکان از سنین اولیه؛

پ) ترغیب تمامی ارگان‌های رسانه‌ای جهت به تصویر کشاندن افراد دارای معلولیت به روشی که سازگار با اهداف کنوانسیون حاضر باشد؛

ت) ارتقای برنامه‌های آموزشی آگاه‌سازی مرتبط با افراد دارای معلولیت و حقوق افراد دارای معلولیت؛

ماده ۹۵

دسترسی

۱. برای تواناسازی افراد دارای معلولیت جهت مستقل زندگی نمودن و مشارکت کامل در تمامی جنبه‌های زندگی، دولت‌های عضو، تدابیر مناسبی را جهت تضمین دسترسی افراد دارای معلولیت بر مبنای برابر با سایرین به محیط فیزیکی، ترابری، اطلاعات و ارتباطات از جمله نظام و فناوری اطلاعات و ارتباطات و سایر تسهیلات و خدمات ارائه و یا فراهم گردیده جهت عموم در مناطق شهری و روستایی اتخاذ می‌نمایند. تدابیر مذکور که در برگیرنده تشخیص و حذف موانع و محظورات در دسترسی می‌باشد، عبارت است از:

الف) ساختمان‌ها، جاده‌ها، ترابری و سایر تسهیلات درون و برون‌سقفی شامل مدارس، خانه‌ها، تسهیلات پزشکی و محیط کار؛

ب) اطلاعات، ارتباطات و سایر خدمات شامل خدمات الکترونیکی و خدمات اورژانس.

۲. دولت‌های عضو همچنین تدابیر مناسبی را اتخاذ می‌نمایند به منظور:

الف) توسعه، اعلام و نظارت بر اجرای حداقل معیارها و خط‌مشی‌های مربوط به دسترسی به تسهیلات و خدمات آزاد و ارائه‌شده جهت عموم؛

ب) تضمین این‌که مؤسسات خصوصی ارائه‌کننده تسهیلات و خدمات آزاد جهت

عموم، تمامی جنبه‌های دسترسی افراد دارای معلولیت را مد نظر قرار می‌دهند؛

پ) جهت مرتبطان با موضوع دسترسی افراد دارای معلولیت، آموزش تدارک ببینند؛
 ت) در ساختمان‌ها و سایر تسهیلات ارائه‌شده برای عموم، علایمی به خط بریل و سایر اشکال به‌سهولت قابل فهم و خواندن ارائه نمایند؛
 ث) انواع کمک‌ها و میانجی‌گری‌های حضوری از جمله راهنما، قرائت‌گر و مترجمان حرفه‌ای زبان‌های ایما و اشاره را جهت تسهیل در دسترسی به ساختمان‌ها و سایر تسهیلات ارائه شده و یا فراهم گردیده جهت عموم ارائه نمایند؛
 ج) سایر اشکال مناسب یاری و حمایت از افراد دارای معلولیت، جهت اطمینان از دسترسی آنان به اطلاعات را ارتقا بخشند؛
 چ) دسترسی افراد دارای معلولیت به نظام و فناوری جدید اطلاعات و ارتباطات از جمله اینترنت را ارتقا بخشند؛

ح) طراحی، توسعه، تولید و توزیع نظام‌ها و فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات قابل دسترس در مراحل اولیه را به‌منظور آن که این نظام‌ها و فناوری‌های با کمترین هزینه قابل دسترس گردد، ارتقا بخشند؛

ماده ۱۰

حق حیات

دولت‌های عضو مجدداً تأیید می‌نمایند که هر انسانی از حق ذاتی حیات برخوردار است و تمامی تدابیر لازم را برای تضمین بهره‌مندی مؤثر توسط افراد دارای معلولیت بر مبنای برابر با سایرین، اتخاذ می‌نمایند.

ماده ۱۱

وضعیت‌های مخاطره‌آمیز و فوریت‌های انسانی

دولت‌های عضو بایستی منطبق با تعهدات آنان در چارچوب حقوق بین‌الملل از جمله حقوق بشر دوستانه بین‌المللی و حقوق بشر بین‌المللی، تمامی تدابیر لازم را جهت اطمینان از حمایت و ایمنی شخصی افراد دارای معلولیت در شرایط مخاطره‌آمیز شامل وضعیت مناقشات مسلحانه، فوریت‌های انسانی و وقوع بلایای طبیعی اتخاذ می‌نمایند.

ماده ۱۲**شناسایی برابر در پیشگاه قانون**

۱. دولت‌های عضو مجدداً تأیید می‌نمایند که افراد دارای معلولیت از حق شناسایی در هر کجا، به‌عنوان افراد در پیشگاه قانون، برخوردار می‌باشند.
۲. دولت‌های عضو بر این اعتقادند که افراد دارای معلولیت از ظرفیت قانونی بر مبنای برابر با سایرین در تمامی جنبه‌های زندگی برخوردار می‌باشند.
۳. دولت‌های عضو تمامی تدابیر مناسب جهت دسترسی افراد دارای معلولیت به حمایت‌هایی که ممکن است آنان در اعمال ظرفیت‌های قانونی‌شان بدان نیاز داشته باشند، اتخاذ می‌نمایند.

۴. دولت‌های عضو اطمینان حاصل می‌نمایند تمامی تدابیری که مرتبط با اعمال ظرفیت‌های قانونی می‌باشد، برای ارائه پادمان‌های مناسب و مؤثر بر اساس حقوق بشر بین‌المللی که جهت جلوگیری از سوءاستفاده می‌باشد، اتخاذ می‌نمایند. چنین پادمان‌هایی تضمین می‌نمایند که تدابیر مرتبط با اعمال ظرفیت‌های قانونی، حقوق، اراده و رجحان فرد را محترم شمرده، عاری از تضاد منافع و تأثیرات بی‌مورد بوده، منطبق و متناسب با شرایط فرد، در کوتاه‌ترین زمان ممکن به اجرا در آورده می‌شود و منوط به بازنگری منظم توسط رکن قضایی یا مسئولان بی‌طرف، مستقل و ذی‌صلاح می‌باشد. این پادمان‌ها بایستی با مراتبی که این‌گونه تدابیر، منافع و حقوق افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهند، متناسب باشند.

۵. براساس مفاد این ماده، دولت‌های عضو، تمامی تدابیر مؤثر و مناسب را جهت اطمینان از حقوق برابر افراد دارای معلولیت برای تملک و یا میراث بردن دارایی، کنترل امور مالی خود و دسترسی برابر به وام‌های بانکی، رهن‌ها و سایر اشکال اعتبارات مالی اتخاذ می‌نمایند و تضمین می‌نمایند که افراد دارای معلولیت به‌طور خودسرانه از دارایی‌شان محروم نمی‌گردند.

ماده ۱۳**دسترسی به عدالت**

۱. دولت‌های عضو دسترسی مؤثر افراد دارای معلولیت به عدالت بر مبنای برابر با

سایرین از جمله از طریق انطباق مناسب با سن، به منظور تسهیل نقش مؤثر آنان به عنوان حضور یابنده مستقیم و غیرمستقیم مانند شهود در کلیه آیین دادرسی حقوقی شامل بازجویی و مراحل اولیه رسیدگی را تضمین می‌نمایند.

۲. به منظور یاری در تضمین دسترسی مؤثر به عدالت برای افراد دارای معلولیت، دولت‌های عضو، آموزش مناسب برای افرادی را که در حوزه اجرای عدالت از جمله پلیس و کارکنان زندان‌ها کار می‌نمایند، ارتقا می‌بخشند.

ماده ۱۴

آزادی و امنیت شخصی

۱. دولت‌های عضو اطمینان حاصل می‌نمایند که افراد دارای معلولیت بر مبنای برابر با

سایرین؛

(الف) از حق آزادی و امنیت فردی برخوردار هستند؛

(ب) به طور خودسرانه و یا غیرقانونی از حق خود محروم نگردیده‌اند و این که هر گونه محرومیت از آزادی منطبق بر قانون می‌باشد و این که وجود معلولیت به هیچ وجه محرومیت از آزادی را توجیه نمی‌نماید.

۲. دولت‌های عضو اطمینان حاصل می‌نمایند در صورتی که افراد دارای معلولیت از آزادی در طی هر روندی محروم گردیده باشند، آن‌ها بر مبنای برابر با سایرین از ضمانت منطبق بر حقوق بشر بین‌المللی برخوردار می‌باشند و با آن‌ها در راستای اهداف و اصول این کنوانسیون شامل مفاد انطباق منطقی رفتار می‌گردد.

ماده ۱۵

آزادی از شکنجه یا مجازات یا رفتار ظالمانه، غیرانسانی یا تحقیرآمیز

۱. احدی مستوجب شکنجه یا مجازات یا رفتار ظالمانه، غیرانسانی و تحقیرآمیز نمی‌باشد. به‌ویژه احدی بدون رضایت آزادانه تحت آزمایشات علمی یا پزشکی واقع نمی‌گردد.

۲. دولت‌های عضو تمامی تدابیر قانون‌مداری، اداری، قضایی مؤثر و یا دیگر تدابیر را

در مورد افراد دارای معلولیت بر پایه برابر با سایرین اتخاذ می‌نمایند تا از قرار گرفتن آنان در معرض شکنجه یا رفتار تحقیرآمیز یا غیرانسانی یا ظالمانه یا مجازات ممانعت ورزند.

ماده ۱۶

آزادی از استثمار، خشونت و آزار و اذیت

۱. دولت‌های عضو، تمامی تدابیر قانونی، اداری، اجتماعی و آموزشی مناسب و یا سایر تدابیر را جهت حمایت از افراد دارای معلولیت در درون و بیرون از خانه از تمامی اشکال استثمار، خشونت و آزار و اذیت شامل جنبه‌های مبتنی بر جنسیت را اتخاذ می‌نمایند.
۲. دولت‌های عضو همچنین تدابیر مناسبی را جهت جلوگیری از تمامی اشکال استثمار، خشونت و آزار و اذیت با تضمین مواردی از جمله اشکال مناسب کمک‌های حساس جنسیتی و سنی و حمایت از افراد دارای معلولیت و خانواده‌ها و مراقبین آنها از جمله از طریق ارائه اطلاعات و آموزش در مورد چگونگی پرهیز، شناسایی و گزارش در مورد نمونه‌هایی از استثمار، خشونت و آزار و اذیت اتخاذ می‌نمایند. دولت‌های عضو تضمین می‌نمایند که خدمات حمایتی نسبت به سن، جنسیت و معلولیت از حساسیت برخوردارند.
۳. به‌منظور جلوگیری از وقوع تمامی اشکال استثمار، خشونت و آزار و اذیت، دولت‌های عضو اطمینان حاصل می‌نمایند که تمامی تسهیلات و برنامه‌های طراحی شده برای خدمت به افراد دارای معلولیت به‌طور مؤثر توسط مقامات مستقل نظارت می‌گردد.
۴. دولت‌های عضو تمامی تدابیر مناسب از جمله ارائه خدمات حمایتی جهت ارتقای فیزیکی، شناختی، بهبود روانی، توان‌بخشی و پیوستن مجدد اجتماعی در مورد افراد دارای معلولیت را که به نوعی قربانی استثمار، خشونت یا آزار و اذیت گردیده‌اند، اتخاذ می‌نمایند.
۵. دولت‌های عضو، قوانین و سیاست‌های مؤثر شامل قوانین و سیاست‌های متمرکز بر زنان و کودکان را به‌منظور تضمین این که مواردی از استثمار، خشونت و آزار و اذیت نسبت به افراد دارای معلولیت شناسایی، رسیدگی شده و در موقع مقتضی مورد پیگرد قرار گیرد، اتخاذ می‌نمایند.

ماده ۱۷**حمایت از سلامت فرد**

هر فرد دارای معلولیت از حق احترام به سلامت جسمانی و روحی بر مبنای برابر با سایرین برخوردار می‌باشد.

ماده ۱۸**آزادی تردد و تابعیت**

۱. دولت‌های عضو، حقوق افراد دارای معلولیت در مورد آزادی تردد، آزادی انتخاب محل اقامت و تابعیت بر مبنای برابر با سایرین را به رسمیت می‌شناسند از جمله تضمین این که افراد دارای معلولیت:

الف) داشتن حق اخذ و تغییر تابعیت و این که از تابعیت خود به‌طور خودسرانه یا به دلیل معلولیت محروم نمی‌گردند.

ب) عدم محرومیت به دلیل معلولیت از توانایی اخذ، کسب و استفاده از اسناد تابعیت‌شان و یا سایر اسناد هویت یا به‌کارگیری روندهای مرتبط نظیر روند مهاجرت که ممکن است نیازمند تسهیل در اعمال حق آزادی تردد باشد؛

پ) آزاد می‌باشند تا هر کشوری شامل کشور خودشان را ترک نمایند؛

ت) به‌طور خودسرانه و یا به دلیل معلولیت از حق ورود به کشورشان محروم نمی‌گردند.

۲. کودکان دارای معلولیت بلافاصله پس از ولادت ثبت گردیده و از زمان ولادت دارای حق برخورداری از نام، حق اخذ تابعیت و تا آنجایی که ممکن است از حق شناخت و مراقبت توسط والدین برخوردار می‌گردند.

ماده ۱۹**زندگی مستقل و حضور در جامعه**

دولت‌های عضو این کنوانسیون، حقوق برابر را جهت تمامی افراد دارای معلولیت در مورد زندگی در جامعه با شرایط برابر نسبت به سایرین به رسمیت می‌شناسند و تدابیر

مناسب و مؤثر جهت تسهیل در بهره‌مندی کامل افراد دارای معلولیت از این حق و حضور و مشارکت کامل آنان در جامعه را اتخاذ می‌نمایند از جمله تضمین این‌که:

الف) افراد دارای معلولیت، این فرصت را دارند که مکان اقامت خود و محل افرادی را که می‌خواهند با آن‌ها زندگی نمایند، بر مبنای برابر با سایرین، برگزینند و مجبور به زندگی در شرایط زیستی ویژه‌ای نیستند؛

ب) افراد دارای معلولیت از دسترسی به خدمات حمایتی خانگی، مسکونی و سایر خدمات حمایتی اجتماعی شامل مساعدت‌های شخصی ضروری برای حمایت از زندگی و شمولیت در جامعه و پرهیز از انزوا یا جدایی از اجتماع برخوردارند؛

ج) خدمات و تسهیلات اجتماعی برای عموم جهت افراد دارای معلولیت بر مبنای برابر مهیا بوده و پاسخگوی نیازهایشان باشد.

ماده ۲۰

تحرک شخصی

دولت‌های عضو، جهت اطمینان از تحرک شخصی افراد دارای معلولیت با بالاترین استقلال ممکن، تدابیر مؤثری را اتخاذ می‌نمایند، شامل:

الف) تسهیل تحرک شخصی افراد دارای معلولیت به شیوه و در زمان مورد نظرشان و با هزینه متناسب؛

ب) تسهیل دسترسی افراد دارای معلولیت به کمک‌ها، وسایل، فناوری‌های کمکی و انواع مساعدت‌های حضوری و واسطه‌ای از جمله فراهم بودن آنان با هزینه متناسب؛

پ) ارائه آموزش در مورد مهارت‌های حرکتی به افراد دارای معلولیت و به کارکنان متخصصی که با افراد دارای معلولیت کار می‌نمایند؛

ت) ترغیب نهادهایی که کمک‌ها، وسایل و فناوری‌های مددی حرکتی را تولید می‌نمایند در جهت مد نظر قرار دادن تمامی جنبه‌های حرکتی افراد دارای معلولیت.

ماده ۲۱

آزادی بیان و عقیده و دسترسی به اطلاعات

دولت‌های عضو، تمامی تدابیر مناسب را جهت تضمین این‌که افراد دارای معلولیت

می‌توانند حق آزادی بیان، عقیده، از جمله آزادی جستجو، دریافت و سهیم شدن در اطلاعات و عقاید را بر مبنای برابر با سایرین و از طریق تمامی اشکال ارتباطاتی به انتخاب خودشان و بر مبنای تعریف به عمل آمده در ماده ۲ کنوانسیون حاضر اعمال نمایند، اتخاذ می‌نمایند از جمله:

الف) ارائه اطلاعات در نظر گرفته شده برای عموم مردم به افراد دارای معلولیت در اشکال و فناوری‌های قابل دسترس و متناسب با انواع معلولیت، به موقع و بدون هزینه اضافی؛

ب) پذیرش و تسهیل استفاده از زبان اشاره، بریل، روش‌های ارتباطاتی تقویت شده و جایگزین و سایر شیوه‌ها، روش‌ها و اشکال ارتباطی قابل دسترس افراد دارای معلولیت به انتخاب خودشان در تعاملات رسمی؛

پ) ملزم ساختن نهادهای خصوصی که ارائه‌کننده خدمات به عموم مردم از جمله از طریق اینترنت می‌باشند جهت ارائه اطلاعات و خدمات در اشکال مفید و قابل دسترس برای افراد دارای معلولیت؛

ت) ترغیب رسانه‌های همگانی شامل ارائه‌کنندگان اطلاعات از طریق اینترنت جهت قابل دسترس نمودن خدمات خود برای افراد دارای معلولیت؛

ث) شناسایی و ترویج استفاده از زبان‌های اشاره.

ماده ۲۲

احترام به حریم خصوصی

۱. هیچ فرد دارای معلولیتی صرف نظر از مکان اقامت یا زندگی، مشمول دخالت‌های خودسرانه یا غیرقانونی در امور شخصی خود، خانواده، خانه، مکاتبات یا سایر اشکال ارتباطاتی یا حمله غیرقانونی به شخصیت و اعتبارش نمی‌گردد. افراد دارای معلولیت از حق حمایت قانونی از چنین مداخله‌ها یا حملاتی برخوردار می‌باشند.

۲. دولت‌های عضو، حریم اطلاعات شخصی، بهداشتی و توان بخشی افراد دارای معلولیت را بر مبنای برابر با سایرین مورد حمایت قرار می‌دهند.

ماده ۲۳

احترام به خانه و خانواده

۱. دولت‌های عضو، برای رفع تبعیض نسبت به افراد دارای معلولیت در تمامی موارد مرتبط با ازدواج، خانواده، وظایف والدین و روابط مربوطه بر مبنای برابر با سایرین تدابیر مؤثر و مناسبی اتخاذ می‌نمایند، به‌منظور تضمین این‌که:

الف) حقوق تمامی افراد دارای معلولیت را که به سن ازدواج رسیده‌اند جهت ازدواج و تشکیل خانواده بر مبنای رضایت کامل و آزادانه همسران متقاضی به رسمیت می‌شناسد؛
ب) حقوق افراد دارای معلولیت جهت اتخاذ تصمیم به‌طور آزادانه و مسئولانه در مورد تعداد و فاصله (ی‌سنی) کودکان آنان و برخورداری از دسترسی به اطلاعات متناسب با سن، آموزش تشکیل خانواده و باروری به رسمیت شناخته‌شده و وسایل ضروری جهت اعمال حقوق مذکور تأمین می‌گردد؛

ج) افراد دارای معلولیت، از جمله کودکان، باروری خود را بر مبنای برابر با سایرین حفظ می‌نمایند.

۲. دولت‌های عضو، حقوق و مسئولیت‌های افراد دارای معلولیت را با در نظر گرفتن قیومت، سرپرستی، مسئولیت، فرزندخواندگی و یا سایر رسوم مشابه که این‌گونه مفاهیم در قوانین ملی وجود دارد؛ در تمامی موارد عالی‌ترین منافع کودک حائز اولویت می‌باشد. دولت‌های عضو، کمک‌های مناسبی را جهت افراد دارای معلولیت در اجرای مسئولیت‌های مرتبط با تربیت کودکان آنان ارائه می‌نمایند.

۳. دولت‌های عضو اطمینان حاصل می‌نمایند که کودکان دارای معلولیت در ارتباط با زندگی خانوادگی از حقوق برابر برخوردارند. دولت‌های عضو با هدف تحقق حقوق مذکور و جلوگیری از اختفا، ترک، غفلت و تفکیک کودکان دارای معلولیت، تعهد می‌نمایند تا اطلاعات، خدمات و حمایت‌های اولیه و جامع به کودکان دارای معلولیت و خانواده آن‌ها ارائه نمایند.

۴. دولت‌های عضو اطمینان حاصل می‌نمایند که کودک از والدین خود برخلاف اراده وی جدا نگردد مگر زمانی که مقامات صالحه منوط به رسیدگی قضایی تصمیم می‌گیرند که براساس قوانین و آیین‌نامه‌های مربوطه چنین جدایی جهت عالی‌ترین منافع کودک ضروری باشد. به هیچ وجه کودک از والدین خود بر مبنای معلولیت کودک و یا یکی از والدین و یا هر دو جدا نمی‌گردد.

۵. دولت‌های عضو آنجا که والدین بلافصل قادر نمی‌باشند از کودک دارای معلولیت مراقبت نمایند، متعهد می‌گردند هر گونه تلاشی را جهت ارائه مراقبت‌های جایگزین در درون خانواده بزرگتر و در صورت ناکامی، در درون جامعه در شرایط خانوادگی به عمل آورند.

ماده ۲۴

آموزش

۱. دولت‌های عضو، حق آموزش را برای افراد دارای معلولیت به رسمیت می‌شناسند. به منظور تحقق این حق، بدون تبعیض و بر مبنای فرصت برابر، دولت‌های عضو، نظام آموزشی فراگیری را در تمامی سطوح و به صورت آموزش مادام‌العمر تضمین می‌نمایند و با هدف:

الف) توسعه کامل توانایی‌های انسانی و حس منزلت و خود ارزشی و تحکیم احترام به حقوق بشر، آزادی‌های بنیادین و تنوع انسانی؛
ب) توسعه شخصیت، استعداد و خلاقیت توأم با توانایی‌های جسمی و ذهنی افراد دارای معلولیت در جهت نهایت توانمندی‌هایشان؛
پ) توانمند ساختن افراد دارای معلولیت جهت مشارکت مؤثر آنان در جامعه آزاد.

۲. در تحقق این حق، دولت‌های عضو تضمین می‌نمایند که:

الف) افراد دارای معلولیت از نظام آموزش همگانی بر مبنای معلولیت مستثنی نمی‌گردند و به همین منوال کودکان دارای معلولیت از آموزش اجباری رایگان ابتدایی و یا متوسطه بر مبنای معلولیت مستثنی نمی‌گردند.

ب) افراد دارای معلولیت می‌توانند به آموزش ابتدایی و متوسطه رایگان، با کیفیت و

فراگیر بر مبنای برابر با سایرین در جوامعی که در آن زندگی می‌نمایند، دسترسی داشته باشند؛

پ) انطباق منطقی در مورد نیازهای فردی ارائه می‌گردد؛

ت) افراد دارای معلولیت حمایت لازم در حوزه نظام آموزش همگانی را به‌منظور تسهیل در آموزش مؤثر آن‌ها دریافت می‌نمایند؛

ث) تدابیر حمایتی فردی مؤثر در محیط‌هایی ارائه می‌گردد که حداکثر توسعه اجتماعی و اقتصادی متناسب با اهداف حضور کامل را سبب گردد.

۳. دولت‌های عضو، افراد دارای معلولیت را قادر می‌سازند که مهارت‌های توسعه اجتماعی و زندگی جهت تسهیل در مشارکت کامل و برابر آن‌ها در امر آموزش را به‌عنوان اعضای جامعه فرا گیرند. بدین منظور دولت‌های عضو تدابیر مناسبی را اتخاذ می‌نمایند، از جمله:

الف) تسهیل آموزش خط بریل و خط‌های جایگزین، شیوه‌های تقویتی و جایگزین، روش‌ها و قالب‌های ارتباطاتی و مهارت‌های ترددی و جهت‌یابی و تسهیل حمایت و راهنمایی همسان؛

ب) تسهیل در یادگیری زبان ایما و اشاره و ارتقای هویت زبانی جامعه ناشنوايان؛
پ) اطمینان حاصل گردد که آموزش افراد و به‌ویژه کودکانی که نابینا، ناشنوا یا نابینا - ناشنوا هستند به مناسب‌ترین زبان‌ها، شیوه‌ها و روش‌های ارتباطاتی برای افراد و در محیط‌هایی که توسعه اجتماعی و آکادمیک را به بالاترین میزان افزایش می‌دهد، ارائه می‌گردد.

۴. به‌منظور یاری در تضمین تحقق این حق، دولت‌های عضو، تدابیر مناسبی را در استخدام معلمان، از جمله معلمان دارای معلولیت که از شایستگی در زبان ایما و اشاره و یا خط بریل برخوردارند، اتخاذ می‌نمایند و افراد حرفه‌ای و کارکنانی را که در تمامی سطوح آموزشی کار می‌کنند، آموزش دهند. چنین آموزش‌هایی بایستی آگاهی از معلولیت و استفاده از شیوه‌های جایگزین و تقویتی و روش‌ها و قالب‌های ارتباطاتی، تکنیک‌های

آموزشی و مواد مورد نیاز جهت حمایت از افراد دارای معلولیت را در بر گیرد.

۵. دولت‌های عضو بایستی از این‌که افراد دارای معلولیت قادر هستند از آموزش‌های دانشگاهی، آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، آموزش ویژه بزرگسالان و آموزش‌های مادام‌العمر بدون تبعیض و بر مبنای برابر با سایرین دسترسی می‌یابند، اطمینان حاصل نمایند. بدین منظور، دولت‌های عضو، ارائه انطباق منطقی برای افراد دارای معلولیت را تضمین می‌نمایند.

ماده ۲۵

بهداشت

دولت‌های عضو، برای افراد دارای معلولیت، حق برخورداری از بالاترین معیارهای نایل‌شدنی از بهداشت را بدون تبعیض بر مبنای معلولیت، به رسمیت می‌شناسند. دولت‌های عضو، تمامی تدابیر مناسب را برای اطمینان از دسترسی افراد دارای معلولیت به خدمات بهداشتی که دارای حساسیت‌های جنسیتی می‌باشند، از جمله توان‌بخشی مرتبط با بهداشت را اتخاذ می‌نمایند. به‌ویژه این‌که دولت‌های عضو بایستی:

الف) برای افراد دارای معلولیت همان حد، کیفیت و معیارهای رایگان و قابل پرداخت در مورد مراقبت‌ها و برنامه‌های بهداشتی را همانگونه که برای سایرین ارائه می‌گردد از جمله در زمینه بهداشت جنسی و باروری و برنامه‌های بهداشت عمومی مبتنی بر جمعیت، فراهم نمایند؛

ب) خدمات بهداشتی مورد نیاز برای افراد دارای معلولیت به‌ویژه به‌واسطه معلولیت آنان از جمله شناسایی و مداخله زودهنگام و خدمات طراحی شده برای به‌حداقل رساندن و جلوگیری از ناتوانایی‌های بیشتر از جمله در میان کودکان و افراد سالخورده در زمان مقتضی ارائه گردد؛

پ) این‌گونه خدمات بهداشتی، در صورت امکان در نزدیک‌ترین محل به جوامع آن‌ها شامل مناطق روستایی ارائه گردد؛

ت) بهداشت کاران حرفه‌ای، ارائه مراقبت در همان کیفیت برای سایرین را برای افراد

دارای معلولیت از طریق آموزش و ترویج معیارهای اخلاقی برای مراقبت‌های بهداشتی فردی و عمومی از جمله بر مبنای رضایت آگاهانه و آزادانه نظیر ارتقای آگاهی حقوق بشری، منزلت، استقلال و احتیاجات افراد دارای معلولیت را ضروری بدانند؛

ث) تبعیض علیه افراد دارای معلولیت را در مفاد بیمه درمانی و بیمه عمر که این‌گونه بیمه‌ها در قانون ملی مجاز شناخته شده، ممنوع نمایند به جهت آن که به روشی عادلانه و منطقی ارائه گردد؛

ج) از انکار تبعیض‌آمیز مراقبت‌های بهداشتی یا خدمات بهداشتی یا غذا و مایعات بر مبنای معلولیت جلوگیری نمایند.

ماده ۲۶

توان‌بخشی و بازپروری

۱. دولت‌های عضو جهت توانمند ساختن افراد دارای معلولیت، تدابیر مناسب و مؤثری را از جمله از طریق حمایت از هم‌تایان خود به منظور کسب و حفظ حداکثر استقلال، تمامی توانایی فنی و حرفه‌ای، جسمی، ذهنی و اجتماعی و شمولیت و مشارکت کامل در تمامی جنبه‌های زندگی اتخاذ می‌نمایند. بدین منظور، دولت‌های عضو، برنامه‌ها و خدمات جامع توان‌بخشی و توانایی را به‌ویژه در حوزه بهداشت، استخدام، آموزش و خدمات اجتماعی سامان داده، تحکیم نموده یا تدوam می‌بخشند، به‌گونه‌ای که این‌گونه برنامه‌ها و خدمات: الف) تا سرحد امکان از مراحل اولیه و بر مبنای ارزیابی چندگونه نیازها و توانایی‌های فردی آغاز نمایند؛

ب) مشارکت و حضور در اجتماع را حمایت نموده و تمامی جنبه‌های جامعه داوطلبانه بوده و در دسترس افراد دارای معلولیت قرار گیرد و تا سرحد امکان به اجتماعات آنان از جمله مناطق روستایی نزدیک باشند.

۲. دولت‌های عضو، توسعه، تکوین و استمرار آموزش افراد حرفه‌ای و کارکنانی را که با خدمات توانایی و توان‌بخشی کار می‌کنند، ارتقا بخشند.

۳. دولت‌های عضو، دسترسی، دانش و استفاده از وسایل و فناوری‌های امدادی طراحی شده برای افراد دارای معلولیت را همان‌گونه که به توان‌بخشی و بازپروری مرتبط می‌گردند، ارتقا بخشند.

ماده ۲۷

کار و استخدام

۱. دولت‌های عضو، حق افراد دارای معلولیت را جهت کار کردن بر مبنای برابر با سایرین به رسمیت می‌شناسند؛ و این شامل حق برخورداری از فرصت امرار معاش از طریق انتخاب آزادانه یا مقبول کارکردن در بازار کار و محیط کاری می‌گردد که برای افراد دارای معلولیت باز، فراگیر و قابل دسترس باشد. دولت‌های عضو، تحقق حق کار را از طریق اقدامات مناسب از جمله از طریق قانونگذاری شامل آن دسته از افرادی را که طی دوران اشتغال دچار معلولیت می‌گردند صیانت و ارتقا می‌بخشند، از جمله:

الف) تبعیض بر مبنای معلولیت را با توجه به تمامی موارد مرتبط با تمامی اشکال استخدام، از جمله شرایط جذب، استخدام و اشتغال، تداوم اشتغال، پیشبرد حرفه‌ای و شرایط کاری بهداشتی و ایمنی را ممنوع سازند؛

ب) حقوق افراد دارای معلولیت را بر مبنای برابر با سایرین و شرایط کاری مناسب و عادلانه شامل فرصت‌های برابر و دستمزد برابر برای کارهای دارای ارزش، شرایط کاری بهداشتی و ایمنی برابر از جمله محافظت از آزار و اذیت و فریادرسی از آلام را مورد حمایت قرار دهند؛

پ) اطمینان حاصل گردد که افراد دارای معلولیت قادر می‌باشند حقوق اتحادیه تجاری و کارگری خود را بر مبنای برابر با سایرین اعمال نمایند؛

ت) افراد دارای معلولیت را قادر سازند تا دسترسی مؤثری به برنامه‌های عمومی آشنایی فنی و حرفه‌ای، خدمات کاریابی و آموزش‌های حرفه‌ای و مستمر داشته باشند؛

ث) فرصت‌های شغلی و پیشرفت‌های حرفه‌ای افراد دارای معلولیت را در بازار کار و همچنین یاری در یافتن، کسب، حفظ و بازگشت به اشتغال ارتقا دهند؛

ج) فرصت‌های مربوط به خود اشتغالی، کارآفرینی، توسعه تعاونی‌ها و انتزاع خودپیشگی را ارتقا دهند؛

چ) افراد دارای معلولیت را در بخش دولتی استخدام نمایند؛

ح) استخدام افراد دارای معلولیت در بخش خصوصی را از طریق تدابیر و سیاست‌های مناسب را که می‌تواند در برگیرنده برنامه‌های اقدامی ترجیحی، تشویقی و سایر تدابیر گردد، ارتقا دهند؛

خ) اطمینان حاصل گردد در مورد افراد دارای معلولیت، انطباق منطقی در محیط کاری ارائه می‌گردد؛

د) کسب تجربه در بازار کار آزاد توسط افراد دارای معلولیت را ارتقا دهند؛

ذ) توان‌بخشی حرفه‌ای و تخصصی، ابقای شغلی و برنامه‌های بازگشت به کار را برای افراد دارای معلولیت، ارتقا بخشند.

۲. دولت‌های عضو، اطمینان حاصل می‌نمایند افراد دارای معلولیت به بردگی گمارده نمی‌گردند و بر مبنای برابر با سایرین از کار با اجبار و اکراه مورد حمایت واقع می‌گردند.

ماده ۲۸

معیارهای کافی برای زندگی و حمایت‌های اجتماعی

۱. دولت‌های عضو، حق افراد دارای معلولیت در مورد معیارهای کافی برای زندگی آن‌ها و خانواده‌هایشان شامل، غذا، پوشاک و مسکن مکفی و تداوم بهبود شرایط زندگی را به رسمیت می‌شناسند و اقدامات مناسبی را جهت پاسداری و ارتقای تحقق این حق، بدون تبعیض بر مبنای معلولیت، اتخاذ می‌نمایند.

۲. دولت‌های عضو، حق افراد دارای معلولیت را در مورد حمایت‌های اجتماعی و بهره‌مندی از این حق بدون تبعیض بر مبنای معلولیت به رسمیت می‌شناسند و اقدامات مناسبی را برای پاسداری و ارتقای تحقق این حق اتخاذ می‌نمایند، از جمله تدابیر:

الف) اطمینان حاصل نمایند، افراد دارای معلولیت از دسترسی برابر به خدمات آب‌های بهداشتی برخوردارند و دسترسی به خدمات و وسایل مناسب و قابل پرداخت و سایر

کمک‌های مربوط به نیازهای مرتبط با معلولیت را تضمین نمایند؛

(ب) دسترسی افراد دارای معلولیت به‌ویژه زنان و دختران دارای معلولیت و افراد سالخورده دارای معلولیت را به برنامه‌های اجتماعی حمایتی و برنامه‌های فقرزدایی تضمین نمایند؛

(پ) دسترسی افراد دارای معلولیت و خانواده‌های آنان را که در شرایط تنگدستی به‌سر می‌برند، به کمک‌های دولتی مربوط به هزینه‌های مرتبط با معلولیت، از جمله مهلت‌های مراقبتی، کمک‌های مالی، مشاوره و آموزش‌های کافی تضمین نمایند؛

(ت) دسترسی افراد دارای معلولیت را به برنامه‌های عمومی اسکان تضمین نمایند؛

(ث) دسترسی برابر افراد دارای معلولیت را به برنامه‌ها و مزایای بازنشستگی تضمین نمایند.

ماده ۲۹

مشارکت در زندگی سیاسی و عمومی

دولت‌های عضو، برای افراد دارای معلولیت، حقوق سیاسی و فرصت‌هایی را جهت بهره‌مندی از آن‌ها بر مبنای برابر با سایرین، تضمین می‌نمایند و متعهد می‌گردند که: (الف) تضمین نمایند افراد دارای معلولیت می‌توانند به‌طور مؤثر و کامل در زندگی سیاسی و عمومی بر مبنای برابر با سایرین، مستقیماً یا از طریق نمایندگانی که آزادانه برگزیده‌اند از جمله حق و فرصت افراد دارای معلولیت جهت رأی دادن و برگزیده شدن، مشارکت نمایند، از جمله توسط:

(i) تضمین نمایند که روند تسهیلات و منابع رأی‌گیری مناسب، قابل دسترس و به‌سهولت قابل فهم و بهره‌گیری می‌باشند.

(ii) از حق افراد دارای معلولیت جهت رأی دادن به‌طور مخفی و بدون هراس در انتخابات و رفراندوم‌های عمومی، نامزد انتخابات شدن، به‌طور مؤثر اداره‌ای را هدایت نمودن، تمامی وظایف عمومی در تمامی سطوح دولتی را ایفا نمودن و تسهیل در استفاده

از فناوری‌های جدید و کمکی در صورت مقتضی را مورد حمایت قرار دهند.
 (iii) بیان آزادانه اراده افراد دارای معلولیت به‌عنوان رأی‌دهندگان را تضمین نمایند و در این جهت و در جایی که ضروری باشد با درخواست آنان اجازه یاری در رأی‌گیری به فرد مورد انتخاب آنان اعطا گردد.

(ب) به‌طور فعال محیطی را که افراد دارای معلولیت، می‌توانند به‌طور مؤثر و کامل، بدون تبعیض و بر مبنای برابر با سایرین، در چارچوب امور عمومی مشارکت نمایند، ارتقا بخشند و مشارکت آنان را در امور عمومی ترغیب نمایند، از جمله:

(i) مشارکت در مجمع‌ها و سازمان‌های غیردولتی مرتبط با حیات سیاسی و عمومی کشور و در فعالیت‌ها و اداره احزاب سیاسی.

(ii) شکل‌دهی و عضویت سازمان‌های ویژه افراد دارای معلولیت جهت معرفی افراد دارای معلولیت در سطوح محلی، منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی.

ماده ۳۰

مشارکت در حیات فرهنگی، تفریح، فراغت و ورزش

۱. دولت‌های عضو، حق افراد دارای معلولیت در جهت مشارکت در زندگی فرهنگی بر مبنای برابر با سایرین را به رسمیت می‌شناسند و تمامی تدابیر مناسب را اتخاذ می‌نمایند جهت اطمینان از این که افراد دارای معلولیت:

(الف) از دسترسی به مواد فرهنگی به‌صورت قابل دسترس برخوردار گردند؛
 (ب) از دسترسی به برنامه‌های تلویزیونی، فیلم، تئاتر و سایر فعالیت‌های فرهنگی به‌صورت قابل دسترس برخوردار گردند؛
 (پ) از دسترسی به اماکن ویژه اجرای برنامه‌ها یا خدمات فرهنگی نظیر تئاتر، موزه، سینما، کتابخانه و خدمات گردشگری برخوردار گردند و تا سرحد امکان از دسترسی به یادمان‌ها و اماکنی که از نظر ملی و فرهنگی حائز اهمیت می‌باشند، برخوردار گردند.

۲. دولت‌های عضو، تدابیر مناسبی را برای توانمند ساختن افراد دارای معلولیت جهت

برخورداری از فرصت توسعه و بهره‌گیری از توانایی‌های خلاقانه، فکری و هنری آنان نه تنها به واسطه انتفاع شخصی آنان بلکه جهت اغنای جامعه، اتخاذ می‌نمایند.

۳. دولت‌های عضو، تدابیر مناسبی را منطبق بر قوانین بین‌المللی اتخاذ می‌نمایند در جهت اطمینان از این که حقوق مالکیت معنوی، مانعی تبعیض‌آمیز و یا غیرمنطقی را در دستیابی افراد دارای معلولیت به مواد فرهنگی ایجاد نمی‌نمایند.

۴. افراد دارای معلولیت، بر مبنای برابر با سایرین از حق شناسایی و حمایت از هویت زبانی و فرهنگی مختص به خودشان، شامل زبان ایما و اشاره و فرهنگ ناشنویان برخوردار می‌باشند.

۵. دولت‌های عضو، با نیت توانمند ساختن افراد دارای معلولیت در جهت مشارکت بر مبنای برابر با سایرین در فعالیت‌های تفریحی، فراغتی و ورزشی، تدابیر مناسبی را اتخاذ می‌نمایند:

الف) مشارکت افراد دارای معلولیت را تا سرحد امکان در تمامی سطوح فعالیت‌های عمده‌سازی ورزشی ترغیب و ارتقا دهند.

ب) اطمینان حاصل نمایند که افراد دارای معلولیت، از فرصت سامان‌دهی، توسعه و مشارکت در ورزش‌ها و فعالیت‌های تفریحی ویژه معلولیت برخوردارند و بدین منظور، بر مبنای برابر با سایرین، تدارک چارچوب، آموزش و منابع مناسب را ترغیب می‌نمایند.

پ) اطمینان حاصل نمایند، افراد دارای معلولیت از دسترسی به اماکن ورزشی، تفریحی و گردشگری برخوردار می‌باشند.

ت) از دسترسی کودکان دارای معلولیت برابر با سایر کودکان در مشارکت در بازی، تفریح و فعالیت‌های ورزشی و فراغتی که شامل فعالیت‌های درون نظام مدارس نیز می‌شود، اطمینان حاصل گردد.

ث) اطمینان حاصل گردد افراد دارای معلولیت از دسترسی به خدمات انانی که در سازمان‌دهی فعالیت‌های ورزشی، فراغتی، گردشگری و تفریحی درگیر هستند، برخوردار می‌باشند.

ماده ۳۱**جمع‌آوری آمار و داده‌ها**

۱. دولت‌های عضو متعهد می‌گردند تا اطلاعات مناسب شامل داده‌های پژوهشی و آماری را در جهت قادر ساختن آنان برای تنظیم و اجرای سیاست‌ها برای اثربخشی به کنوانسیون حاضر، جمع‌آوری نمایند. روند جمع‌آوری و حفظ این اطلاعات بایستی:

الف) پادمان‌های پذیرفته‌شده حقوقی شامل قوانین مربوط به حفظ اطلاعات را در جهت اطمینان از محرمانه بودن آن‌ها و احترام به حریم شخصی افراد دارای معلولیت بپذیرند.

ب) در جهت حمایت از حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین و اصول اخلاقی، در جمع‌آوری و استفاده از آمار، هنجارهای پذیرفته‌شده بین‌المللی را بپذیرند.

۲. اطلاعات جمع‌آوری‌شده بر مبنای این اصل، در صورت مقتضی بایستی به تفکیک ارائه گردد و در جهت کمک به ارزیابی اجرای تعهدات دولت‌های عضو تحت کنوانسیون حاضر استفاده گردد و موانعی را که افراد دارای معلولیت در اعمال حقوقشان با آن‌ها مواجه می‌گردند، شناسایی و بررسی نمایند.

۳. دولت‌های عضو، مسئولیت نشر این‌گونه اطلاعات را به‌عهده گرفته و از دسترسی افراد دارای معلولیت و دیگران به آن‌ها، اطمینان حاصل نمایند.

ماده ۳۲**همکاری‌های بین‌المللی**

۱. دولت‌های عضو، اهمیت همکاری‌های بین‌المللی و ارتقای آن در حمایت از تلاش‌های ملی برای تحقق اهداف و مقاصد کنوانسیون حاضر را به‌رسمیت می‌شناسند و تدابیر مناسب و مؤثری را در مشارکت با جامعه مدنی، سازمان‌های مرتبط منطقه‌ای و بین‌المللی به‌ویژه سازمان‌های مربوط به افراد دارای معلولیت، اتخاذ می‌نمایند. تدابیر مذکور می‌تواند، از جمله در برگیرنده:

الف) اطمینان از این‌که همکاری‌های بین‌المللی از جمله برنامه‌های توسعه بین‌المللی

دربرگیرنده و قابل دسترس افراد دارای معلولیت، می‌باشد.

ب) ظرفیت‌سازی را از جمله از طریق تبادل و تقسیم اطلاعات، تجربیات، برنامه‌های آموزشی و رویه‌های مناسب، تسهیل و تقویت نماید.

پ) همکاری پژوهشی و دسترسی به دانش فنی و علمی را تسهیل نماید.

ت) در صورت مقتضی، از طریق انتقال فناوری‌ها، کمک‌های اقتصادی و فنی شامل تسهیل دسترسی به فناوری‌های مددی و قابل دسترس را تأمین نمایند.

۲. مفاد این ماده فاقد هرگونه پیش‌داوری نسبت به تعهدات هر یک از دولت‌ها در

ایفای تعهدات خود تحت کنوانسیون حاضر می‌باشد.

ماده ۳۳

نظارت و اجرای ملی

۱. دولت‌های عضو، بر مبنای نظام سازمانی خود، یک یا چند مرجع ملی درون دولتی برای موضوعات مرتبط با اجرای کنوانسیون حاضر تعیین می‌نمایند و توجه کافی در ایجاد و یا تعیین سازوکارهای هماهنگی در درون دولت را به‌منظور تسهیل در اقدامات مرتبط در بخش‌های گوناگون و سطوح مختلف اعمال می‌نمایند.

۲. دولت‌های عضو، بر مبنای نظام اداری و حقوقی خودشان، در درون دولت عضو، در صورت مقتضی، چارچوبی از جمله یک و یا چند ساز و کار مستقل را به‌منظور ارتقا، حمایت و نظارت بر اجرای کنوانسیون حاضر ایجاد، تعیین، تحکیم یا حفظ می‌نمایند. آنگاه که چنین ساز و کاری تعیین و یا ایجاد گردد، دولت‌های عضو، اصول مرتبط با نهادهای ملی در مورد حمایت و ارتقای حقوق بشر را مد نظر قرار می‌دهند.

۳. جامعه مدنی و بالخصوص افراد دارای معلولیت و سازمان‌هایی که نماینده آن‌ها می‌باشند در روند نظارتی، به‌طور کامل بایستی مشارکت و مداخله نمایند.

ماده ۳۴

کمیته حقوق افراد دارای معلولیت

۱. کمیته‌ای در مورد حقوق افراد دارای معلولیت (که از این بعد «کمیته» اطلاق

- می‌گردد) ایجاد خواهد گردید که وظایفی را که من بعد ارائه می‌شود، متکفل گردد.
۲. کمیته در زمان اجرایی شدن کنوانسیون حاضر، مرکب از دوازده کارشناس خواهد بود. پس از تصویب یا الحاق شصت دولت دیگر به این کنوانسیون، عضویت در کمیته تا شش عضو افزایش می‌یابد و حداکثر به هجده عضو بالغ می‌گردد.
۳. اعضای کمیته در ظرفیت شخصی به انجام وظیفه خواهند پرداخت و از جایگاه والای اخلاقی، حسن تجربه و توانمندی در زمینه کاری کنوانسیون حاضر بایستی برخوردار باشند. از دولت‌های عضو به هنگام معرفی نامزدهای خود، دعوت خواهد گردید تا توجه کافی به مفاد مندرج در ماده ۳ و ۴ کنوانسیون حاضر مبذول نمایند.
۴. دولت‌های عضو، با در نظر گرفتن پراکندگی جغرافیایی یکسان، در برگیرندگی اشکال گوناگون تمدن‌ها، شالوده نظامات حقوقی آنان، حضور جنسیتی متوازن و مشارکت کارشناسان دارای معلولیت، اعضای کمیته را برمی‌گزینند.
۵. اعضای کمیته با رأی مخفی، طی جلسات گردهمایی دولت‌های عضو، از میان فهرست نامزدهای دولت‌های عضو که از میان اتباع خود برگزیده‌اند، انتخاب می‌گردند. در جلسات مذکور که با حضور دو سوم دولت‌های عضو رسمیت خواهند یافت، افرادی که بیشترین تعداد آراء و اکثریت مطلق آرای نمایندگان حاضر و رأی‌دهنده دولت‌های عضو را به‌دست آورند، به عضویت کمیته انتخاب خواهند شد.
۶. اولین انتخابات کمیته حداکثر ظرف شش‌ماه پس از قابل اجرا شدن کنوانسیون حاضر برگزار خواهد شد. حداقل چهارماه پیش از برگزاری هر یک از انتخابات، دبیرکل سازمان ملل متحد طی نامه‌ای خطاب به دولت‌های عضو، از آنان دعوت خواهد کرد، ظرف دو ماه نامزدهای خود را معرفی نمایند. دبیرکل متعاقباً فهرستی از اسامی همه نامزدها، به ترتیب حروف الفبا و با ذکر نام دولتی که آن‌ها را نامزد نموده است، تهیه و به دولت‌های عضو کنوانسیون حاضر تسلیم خواهد کرد.
۷. اعضای کمیته برای یک دوره چهارساله انتخاب خواهند شد. تنها برای یک‌بار دیگر

واجد انتخاب می‌باشند. هر چند که دوره عضویت شش نفر از اعضای منتخب در اولین انتخابات، در پایان دو سال خاتمه خواهد یافت؛ بلافاصله پس از اولین انتخابات، اسامی این شش نفر از طریق قرعه‌کشی توسط رئیس جلسه مورد اشاره در بند ۵ این اصل تعیین خواهد شد.

۸. انتخاب شش نفر دیگر جهت عضویت در کمیته، طی برپایی انتخابات منظم و منطبق بر مفاد مرتبط این اصل صورت می‌گیرد.

۹. در صورتی که یکی از اعضای کمیته فوت کند یا استعفا دهد، یا به هر دلیلی اعلام نماید که دیگر قادر به انجام وظیفه نمی‌باشد، دولت عضوی که این عضو را نامزد کرده است، کارشناس دیگری را که دارای شایستگی و واجد شرایط مندرج در مفاد مرتبط با این اصل باشد، منصوب خواهد کرد که تا باقیمانده دوره به انجام وظیفه بپردازد.

۱۰. کمیته، آیین‌نامه داخلی مختص به خود را تنظیم خواهد کرد.

۱۱. دبیرکل سازمان ملل متحد، کارکنان و تجهیزات لازم را برای عملکرد مؤثر کمیته، تحت کنوانسیون حاضر فراهم خواهد نمود و جلسه مقدماتی خود را برپا خواهد کرد.

۱۲. با تأیید مجمع عمومی، اعضای کمیته‌ای که به موجب کنوانسیون حاضر تشکیل می‌شود از محل منابع سازمان ملل متحد، بر اساس شرایط و مقتضیاتی که مجمع عمومی تعیین می‌نماید و با در نظر گرفتن اهمیت مسئولیت‌های کمیته، مقرر می‌نمایند.

۱۳. اعضای کمیته از تسهیلات، مزایا و مصونیت‌های ویژه کارشناسان در مأموریت سازمان ملل متحد، مندرج در بخش‌های ذی‌ربط کنوانسیون مزایا و مصونیت‌های سازمان ملل متحد، بایستی برخوردار گردند.

ماده ۳۵

گزارش دولت‌های عضو

۱. دولت‌های عضو، از طریق دبیرکل سازمان ملل متحد، گزارش جامعی از تدابیر اتخاذ گردیده در مورد به‌مورد اجرا گذاشتن تعهداتشان تحت کنوانسیون حاضر و همچنین

پیشرفت‌های حاصله در این زمینه برای دولت عضو، ظرف دو سال پس از اجرایی شدن کنوانسیون حاضر به کمیته تسلیم نماید.

۲. پس از آن، دولت‌های عضو، گزارش‌های آتی را حداقل هر ۴ سال یک‌بار و از این زمان به بعد، هر گاه که کمیته درخواست کند، تسلیم می‌نمایند.

۳. کمیته، هر گونه راهنمایی را که در مورد محتوی گزارش لازم باشد، اعمال می‌نماید.

۴. دولت عضو که گزارش اولیه جامع را به کمیته تسلیم کرده است، نیاز نیست در گزارش‌های بعدی خود، اطلاعاتی را که قبلاً ارائه نموده است، تکرار نماید. به هنگام تهیه گزارش برای کمیته، از دولت‌های عضو درخواست می‌گردد که این عمل را در روندی شفاف و باز انجام داده و توجه کافی به مفاد مندرج در ماده ۳ و ۴ این کنوانسیون مبذول نمایند.

۵. می‌توان در گزارش‌ها عوامل و مشکلاتی را که تحت کنوانسیون حاضر، بر میزان اجرای تعهدات تأثیر می‌گذارند، مشخص ساخت.

ماده ۳۶

بررسی گزارش‌ها

۱. هر یک از گزارش‌ها توسط کمیته مورد بررسی قرار می‌گیرد و بنا بر اقتضا، پیشنهادها و توصیه‌های کلی را در مورد گزارش ارائه و به دولت ذی‌ربط ابلاغ می‌نماید. دولت عضو می‌تواند طی اطلاعاتی که خود برمی‌گزیند، به کمیته پاسخ دهد. کمیته می‌تواند اطلاعات بیشتری را از دولت ذی‌ربط در مورد اجرای کنوانسیون حاضر درخواست نماید.

۲. در صورتی که دولت عضو تأخیر عمده‌ای در ارائه گزارش خود نماید، کمیته می‌تواند به دولت ذی‌ربط ضرورت بررسی نحوه اجرای کنوانسیون حاضر در آن دولت برمبنای اطلاعات موجود و موثق در اختیار کمیته را ابلاغ نماید. اگر گزارش مربوطه ظرف مدت سه‌ماه پس از ابلاغ، تسلیم کمیته نگردد، کمیته از دولت ذی‌ربط دعوت خواهد نمود که در چنین اقدامی مشارکت ورزد. در صورتی که دولت عضو با ارائه گزارش مربوطه به

پاسخگویی بپردازد، مفاد بند یک این اصل نافذ خواهد بود.

۳. دبیرکل سازمان ملل متحد، گزارش‌ها را در اختیار تمامی دولت‌های عضو قرار خواهد داد.

۴. دولت‌های عضو، گزارش‌های خود را به‌طور گسترده، در کشورشان در اختیار عموم قرار داده و دسترسی به پیشنهادها و توصیه‌های کلی مربوط به این گزارش‌ها را تسهیل می‌نمایند.

۵. کمیته می‌تواند در صورت مقتضی، گزارش‌های دولت‌های عضو را که حاوی درخواست برای مشاوره یا مساعدت فنی یا نمایانگر نیاز باشد، همراه با ملاحظات و توصیه‌هایی که ممکن است کمیته در این زمینه داشته باشد، برای سازمان‌های تخصصی، صندوق‌ها و برنامه‌های سازمان ملل و سایر نهادهای واجد صلاحیت ارسال نماید.

ماده ۳۷

همکاری بین دولت عضو و کمیته

۱. هر یک از دولت‌های عضو با کمیته همکاری می‌نماید و کمیته اعضای خود را در ایفای مأموریت‌شان یاری می‌نماید.

۲. کمیته در ارتباط با دولت‌های عضو، توجه کافی به راه‌ها و روش‌های گسترش ظرفیت ملی در اجرای کنوانسیون حاضر از جمله از طریق همکاری‌های بین‌المللی را مبذول می‌نماید.

ماده ۳۸

ارتباط کمیته با سایر نهادها

به‌منظور پیشبرد اجرای مؤثر کنوانسیون حاضر و ترغیب همکاری‌های بین‌المللی در زمینه‌های مورد پوشش کنوانسیون حاضر:
 الف) سازمان‌های تخصصی و سایر نهادهای سازمان ملل متحد از حق حضور در بررسی اجرای مفاد کنوانسیون حاضر تا آنجایی که در حوزه اختیارات آنان قرار می‌گیرد، برخوردار می‌گردند. کمیته می‌تواند از سازمان‌های تخصصی و سایر نهادهای واجد

صلاحیت جهت ارائه توصیه‌های کارشناسانه در اجرای کنوانسیون در زمینه‌هایی که در حوزه اختیارات آنان قرار می‌گیرد، دعوت نماید. کمیته می‌تواند از سازمان‌های تخصصی و سایر نهادهای سازمان ملل متحد برای ارائه گزارش در مورد اجرای کنوانسیون در زمینه‌هایی که در حوزه اختیارات آنان قرار می‌گیرد، دعوت نماید.

ب) کمیته در صورت مقتضی در اعمال اختیاراتش با سایر نهادهای ذی‌ربط که به موجب معاهدات حقوق بشری تأسیس گردیده‌اند، با هدف تضمین پیوستگی در هدایت گزارش‌دهی، پیشنهادهای و توصیه‌های کلی مربوطه و پرهیز از دوباره‌کاری و هم‌پوشی در اجرای عملکرد آنان، به مشاوره می‌پردازد.

ماده ۳۹

گزارش کمیته

کمیته هر دو سال یک‌بار به مجمع عمومی و شورای اقتصادی و اجتماعی در مورد فعالیت‌هایش گزارش می‌دهد و می‌تواند بر مبنای بررسی گزارش‌ها و اطلاعات واصله از دولت عضو، پیشنهادهای و توصیه‌های کلی ارائه نماید. در گزارش کمیته، چنین پیشنهادهای و توصیه‌های کلی توأم با نظرات دولت‌های عضو در صورت امکان، درج خواهد گردید.

ماده ۴۰

کنفرانس دولت‌های عضو

۱. دولت‌های عضو، به‌منظور بررسی موضوعات مرتبط با اجرای کنوانسیون حاضر، به‌طور منظم در کنفرانس دولت‌های عضو گردهم می‌آیند.

۲. حداکثر شش‌ماه پس از به‌مورد اجرا در آمدن کنوانسیون حاضر، کنفرانس دولت‌های عضو توسط دبیرکل سازمان ملل متحد برپا خواهد شد. نشست‌های آتی توسط دبیرکل سازمان ملل متحد به‌صورت هر دو سال یک‌بار و یا بنا به تصمیم متخذه در کنفرانس دولت‌های عضو، برپا خواهد شد.

ماده ۴۱

امین

دبیرکل سازمان ملل متحد، امین کنوانسیون حاضر محسوب می‌گردد.

ماده ۴۲**امضا**

کنوانسیون حاضر جهت امضای تمامی دولت‌ها و سازمان‌های ائتلاف منطقه‌ای در مقر سازمان ملل متحد در نیویورک از تاریخ ۳۰ مارس ۲۰۰۷ باز می‌باشد.

ماده ۴۳**قید رضایت**

کنوانسیون حاضر منوط به تصویب دولت‌های امضاکننده و تأیید رسمی سازمان‌های ائتلاف منطقه‌ای امضاکننده می‌باشد. کنوانسیون برای الحاق هر یک از دولت‌ها یا سازمان‌های ائتلاف منطقه‌ای که امضا نموده‌اند، باز می‌باشد.

ماده ۴۴**سازمان‌های ائتلاف منطقه‌ای**

۱. «سازمان ائتلاف منطقه‌ای» عبارت است از سازمانی که توسط دولت‌های مقتدر در یک منطقه‌ای تأسیس گردیده‌اند و دولت‌های عضو این سازمان‌ها، صلاحیت خود را در ارتباط با موضوعات مترتب این کنوانسیون به آنان احاله نموده‌اند. چنین سازمان‌هایی رسماً مراتب تأیید یا الحاق به کنوانسیون و محدوده صلاحیت خود در ارتباط با موضوعات مترتب این کنوانسیون را اعلام می‌نمایند. متعاقباً، آن‌ها امین را از هر گونه تغییرات بالقوه در محدوده صلاحیت خود مطلع خواهند ساخت.

۲. در کنوانسیون حاضر، اطلاق «دولت‌های عضو» به چنین سازمان‌هایی در محدوده صلاحیت آنان نافذ است.

۳. در مورد اهداف بند یک ماده ۴۵ و بندهای ۲ و ۳ ماده ۴۷ هر گونه سندی نزد سازمان‌های ائتلاف منطقه‌ای در نظر گرفته نخواهد شد.

۴. سازمان‌های ائتلاف منطقه‌ای می‌توانند در زمینه موضوعات در حیطه صلاحیت آنان حق خود مبنی بر شرکت در رأی دادن در کنفرانس دولت‌های عضو را اعمال نمایند که تعداد آرای آنان برابر تعداد دولت‌های عضو (آنان) می‌باشد که عضو کنوانسیون حاضر

باشند. در صورتی که هر یک از دولت‌های عضو سازمان‌های مذکور، حق خود در رأی دادن را اعمال نمایند، در آن صورت، چنین سازمانی نمی‌تواند در رأی دادن شرکت نماید و بالعکس.

ماده ۴۵

قابلیت اجرا

۱. کنوانسیون حاضر، سی روز پس از سپرده شدن بیستمین سند تصویب یا الحاق قابل اجرا خواهد بود.

۲. تاریخ قابل اجرا شدن کنوانسیون حاضر جهت هر یک از دولت‌ها و سازمان‌های ائتلافی منطقه‌ای که پس از سپرده شدن بیستمین سند تأیید یا الحاق، کنوانسیون را تصویب می‌نمایند، سی روز پس از تاریخ سپردن سند تصویب یا الحاق توسط آنان خواهد بود.

ماده ۴۶

تحفظ

۱. تحفظی که با هدف و مقصود کنوانسیون حاضر، مغایرت داشته باشد، مجاز نیست.
۲. تحفظ در هر زمان، قابل بازپس‌گیری است.

ماده ۴۷

اصلاحیه

۱. هر یک از دولت‌های عضو می‌تواند اصلاحیه‌ای را در مورد کنوانسیون حاضر، پیشنهاد نموده و آن را به دبیرکل سازمان ملل متحد تسلیم نماید. دبیرکل، اصلاحیه پیشنهادی را برای دولت‌های عضو ارسال خواهد نمود و از آن‌ها درخواست خواهد کرد، نظر خود را درباره برپایی کنفرانس دولت‌های عضو به‌منظور بررسی و تصمیم در مورد پیشنهادها، اعلام نمایند. چنانچه ظرف چهارماه از تاریخ ارسال مذکور، حداقل یک‌سوم دولت‌های عضو موافق چنین کنفرانسی باشند، دبیرکل کنفرانس را با پشتیبانی سازمان ملل متحد برگزار خواهد کرد. هر اصلاحیه‌ای که به تصویب اکثریت دوسوم دولت‌های عضو حاضر و رأی‌دهنده برسد، توسط دبیرکل به مجمع عمومی سازمان ملل متحد برای تصویب

و متعاقباً جهت تمامی دولت‌های عضو برای قبول، تسلیم خواهد شد.

۲. اصلاحیه‌ای که مطابق بند یک این ماده مورد پذیرش و تصویب قرار گرفته باشد، سی روز پس از این که اسناد پذیرفته شده به دوسوم تعداد دولت‌های عضو از تاریخ پذیرش اصلاحیه بالغ گردد، قابل اجرا می‌شود. از این زمان به بعد، سی روز پس از سپردن سند پذیرش از سوی دولت عضو، اصلاحیه برای آن دولت قابل اجرا می‌باشد. هر اصلاحیه‌ای تنها برای آن دسته از دولت‌های عضو که آن را پذیرفته‌اند، الزام‌آور است.

۳. در صورتی که اصلاحیه‌ای طی اجماع در کنفرانس دولت‌های عضو مطابق بند یک این ماده که انحصاراً مرتبط با مواد ۳۴، ۳۸، ۳۹ و ۴۰ می‌باشد، مورد پذیرش و تصویب قرار گیرد، برای تمامی دولت‌های عضو، سی روز پس از این که اسناد سپرده شده در مورد پذیرش به دوسوم تعداد دولت‌های عضو از تاریخ پذیرش اصلاحیه بالغ گردد، قابل اجرا می‌باشد.

ماده ۴۸

خروج از کنوانسیون

هر یک از دولت‌های عضو می‌تواند با ارسال اعلامیه کتبی جهت دبیرکل سازمان ملل متحد از عضویت کنوانسیون حاضر خارج گردد. خروج از عضویت کنوانسیون یک سال پس از تاریخ دریافت اعلامیه توسط دبیرکل صورت می‌پذیرد.

ماده ۴۹

قالب‌های قابل دسترس

متن کنوانسیون حاضر بایستی در قالب‌های قابل دسترس ارائه گردد.

ماده ۵۰

متون اصلی

متن‌های عربی، چینی، انگلیسی، فرانسوی، روسی و اسپانیایی کنوانسیون حاضر از اعتبار یکسان برخوردارند.

با حضور امضاکنندگان تام‌الاختیار زیر که از طرف دولت‌های متبوع خود برای این امر کاملاً مجاز می‌باشند، کنوانسیون حاضر به امضا رسید.